«Έχουμε ένα πολιτισμό που θεωρεί το παιδί ως ενόχληση» (Δημήτρης Νατσιός, δάσκαλος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 13 Φεβρουαρίου, 2023

«Χῶρες τοῦ ἥλιου καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ ἀντικρίσετε τὸν ἥλιο, χῶρες τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ ἀντικρίσετε τὸν ἄνθρωπο» (Γιῶργος Σεφέρης)

Τὸ παλιὸ βιβλίο «Νεοελληνικῆς Γλώσσας» τῆς πρώτης Γυμνασίου περιεῖχε ἕνα θαυμάσιο ποίημα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ μὲ τίτλο «τὰ σχολειὰ χτίστε». Τὸ θυμήθηκα, ξαναδιαβάζοντας, παλιὸ ἄρθρο ἑνὸς Ἄγγλου δημοσιογράφου, μὲ τίτλο «γεννημένα στὴν αἰχμαλωσία». Μὲ ἀπασχολεῖ, βασανιστικὰ θὰ ἔλεγα, τὸ **γιατί «ἀγρίεψαν τὰ παιδιά μας»**.

Στὸ κείμενο αὐτὸ ὁ ἐρευνητὴς στηλιτεύει μὲ θλίψη τὴν συνεχῆ μείωση τῶν ἐλεύθερων καὶ ἀκίνδυνων χώρων γιὰ παιδικὸ παιχνίδι. Ὁ «ζωτικὸς παιδικὸς χῶρος», ὁ παιδικὸς «βιότοπος», ὅπως χαρακτηριστικὰ τὸν ὀνομάζει, ἐλαττώνεται, γεγονὸς ποὺ ἐπηρεάζει δυσμενῶς τὴν ψυχική, ἀλλὰ καὶ τὴν σωματικὴ ὑγεία τῶν παιδιῶν. Ἡ παχυσαρκία, γιὰ παράδειγμα, συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν μείωση τοῦ παιχνιδιοῦ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Τραγικὴ ὅμως ἔλλειψη «παιδικοῦ βιότοπου» παρατηρεῖται σήμερα καὶ στὰ σχολεῖα τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Τὰ περισσότερα σχολεῖα εἶναι χτισμένα πάνω στὰ λίγα τετραγωνικά, ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ καταπιοῦν οἱ ἀντιπαροχές. Σχολεῖα περικυκλωμένα ἀπὸ κακόμορφους, τσιμεντένιους ὄγκους, κοντὰ σε πολύβοους δρόμους, σχολεῖα, κακέκτυπες ἀπομιμήσεις τῆς πνευματικὰ ἄνυδρης ἐποχῆς μας.

Παραθέτω στὸ σημεῖο αὐτὸ τὴν ἔξοχη ποιητικὴ παραίνεση τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ, ποὺ διαβλέπει, ἀφουγκράζεται «τὴν βοὴ τῶν πλησιαζόντων γεγονότων» (Καβάφης) καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπέμβει, γιὰ νὰ ἀποτρέψει τὴν θλιβερὴ πορεία.

«Λιτὰ χτίστε τα, ἁπλόχωρα, μεγάλα
γερὰ θεμελιωμένα, ἀπὸ τῆς χώρας
ἀκάθαρτης, πολύβοης, ἀρρωστιάρας
μακριὰ μακριὰ τ’ ἀνήλιαγα σοκάκια
τὰ σκολεῖα χτίστε!

Καὶ τὰ πορτοπαράθυρα τῶν τοίχων
περίσσεια ἀνοῖχτε, νά ᾽ρχεται ὁ κὺρ Ἥλιος
διαφεντευτής, νὰ χύνεται, νὰ φεύγει

ὀνειρεμένο πίσω του ἀργοσέρνοντας τὸ φεγγάρι.

Γιομίζοντάς τα νὰ τὰ ζωντανεύουν
μαϊστράλια καὶ βοριάδες καὶ μελτέμια
μὲ τοὺς κελαηδισμοὺς καὶ μὲ τοὺς μόσχους
κι ὁ δάσκαλος, ποιητὴς καὶ τὰ βιβλία
νὰ εἶναι σὰν κρίνα...».

(«Πολιτεία καὶ Μοναξιὰ»)

Ἄφθαστος, ἰδανικὸς ὁ ποιητικὸς λόγος, γι’ αὐτὸ ἴσως εἶναι καὶ ἀκατόρθωτος, μάταιος. Τὰ σχολεῖα εἶναι -λένε οἱ περισπούδαστοι- χῶροι χαρᾶς καὶ μάθησης. Τὰ παιδιὰ εἶναι σὰν τὰ πουλιά, ποὺ ἀνοίγουν τὰ φτερά τους στὸ πέλαγος καὶ τὶς ἀνοιχτωσιές. Ἐγκλωβισμένα τὰ μικρά, τοῦ Δημοτικοῦ, στὸ θαυμάσιο παιδικό τους δωμάτιο, καταπονημένα ἀπὸ τὶς ἀτελείωτες ἐξωσχολικὲς δραστηριότητες, ἔρχονται στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ τρέξουν, νὰ μιμηθοῦν τὰ ἀθλητικά τους ἰνδάλματα. (Ἂς προσέξουμε τὶς λέξεις παιδί, παιδι-ά καὶ παιχνίδι). Ἐκεῖ ὅμως συναντοῦν μικρές, ἀρρωστιάρικες, ἀνήλιαγες αὐλές, στρωμένες μὲ τσιμέντο καὶ οἱ δάσκαλοι τῆς ἐφημερίας νὰ ἐποπτεύουν ἀλαφιασμένοι «μὴν συμβεῖ τὸ κακό». Ἡ παρατηρούμενη σήμερα ἔλλειψη πειθαρχίας, ἡ ἐριστικότητα, ἡ ὑπερκινητικότητα τῶν παιδιῶν, ὀφείλονται κυρίως στὸν περιορισμό, στὴν φυλάκιση τοῦ παιδιοῦ στὸ ἐλκυστικὸ δωμάτιό του, μὲ τοὺς ὑπολογιστὲς καὶ τὰ ἄλλα τεχνολογικὰ ζαρζαβατικά. Τίποτε ὅμως δὲν τὸ εὐχαριστεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν φύση, ἐκεῖ ἀνθίζει, νιώθει ἐλεύθερο. Καὶ τὰ πράγματα ἐπιδεινώνονται λόγῳ καὶ τῆς περιρρέουσας ἐγκληματικότητας. Ποῦ νὰ ἀφήσουν οἱ γονεῖς τὰ παιδιά τους, στὶς μεγαλουπόλεις, νὰ ἀφήσουν λίγο τὸ χέρι τους καὶ νὰ παίξουν; Τρέμει τὸ φυλλοκάρδι τους...

Χτίζονταν παλαιότερα καινούργια σχολεῖα -σήμερα τὰ κλείνουν λόγῳ καὶ τῆς δημογραφικῆς μας πανωλεθρίας – καὶ τὰ ἐπαινετικὰ σχόλια ἀφοροῦσαν μόνο τὸ κτίριο. Αἴθουσες θεατρικῆς ἀγωγῆς, ὑπολογιστῶν, ὄμορφη ἀρχιτεκτονική, ζωηρὰ χρώματα... καλὰ καὶ ἅγια ὅλα αὐτά. (Ἂν καὶ «σχολεῖο ἴσον δάσκαλος», ὑπενθυμίζει ὁ Παλαμᾶς). Καὶ ὁ αὔλειος χῶρος; Ὁ μαθητὴς αὐτὸν πρῶτα θὰ παρατηρήσει, ἐκεῖ θὰ ξεδιπλώσει τὰ ἀθλητικά του ταλέντα, ἐκεῖ θὰ παίξει. Ὁ συνωστισμὸς κουράζει, ἐκνευρίζει, τὸ «τέρπειν καὶ διδάσκειν» τοῦ Πλάτωνα, ἀκυρώνεται. Ἡ μάθηση, χωρὶς χαρὰ καὶ παιχνίδι, μπορεῖ νὰ γεμίζει τὸν νοῦ μὲ σκόρπιες πληροφορίες καὶ γνώσεις, ἀφήνει ὅμως τὴν ψυχὴ ἔρημη, ψυχρή... καὶ ἀργότερα πάνω στὸ ἄγονο, στὸ ἀγεώργητο αὐτὸ μέρος φυτρώνουν ἐγωισμοί, ἀδικίες, φιλαυτίες. Ἔχει εἰπωθεῖ πολὺ εὔστοχα πὼς «ἔχουμε ἕνα πολιτισμὸ ποὺ θεωρεῖ τὸ παιδὶ ὡς ἐνόχληση». Ὅταν δὲν τοῦ παρέχουμε αὐτὸ ποὺ πραγματικὰ τοῦ ἁρμόζει, χῶρο γιὰ παιχνίδι, ὁ προηγούμενος ἀφορισμὸς ἐπιβεβαιώνεται. «Ἐὰν ἕνα δέντρο τὸ τσακίσει ἡ καταιγίδα, ἐὰν τὸ δέντρο μαραζώσει, ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τοῦ ἥλιου, ἐὰν μείνει καχεκτικὸ ἀπὸ τὴν φτώχεια τοῦ ἐδάφους, ποτὲ δὲν θὰ ποῦμε πὼς αὐτὴ ἦταν ἡ πραγματική του φύση». Τὰ μεταφορικὰ αὐτὰ λόγια τῆς

παιδοψυχολόγου Κ. Χόρνεϊ περιγράφουν, νομίζω, μὲ σαφήνεια τοὺς προαναφερόμενους προβληματισμούς μας.

Ἀλλὰ γενικὰ σήμερα ὁ κάτοικος τῆς πόλης ἀσφυκτιᾶ, πνίγεται. Γεγονὸς ποὺ καταδεικνύει τὴν δίψα του γιὰ λίγο ξάστερο οὐρανό, εἶναι οἱ γιγαντιαῖες ἀποδράσεις τὴν περίοδο τῶν ἑορτῶν στὶς μεγαλουπόλεις. Ἐγκλωβισμένος ὁ ἄνθρωπος στὴν πόλη καὶ βλέποντας μόνον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του, κυριαρχεῖται ἀπὸ ἀλαζονεία. Ὅσο ζοῦσε κοντὰ στὴν φύση ἔβλεπε τὰ «λίαν καλὰ» ἔργα τοῦ Θεοῦ, τ' ἀποθαύμαζε, τὰ πρόσεχε. Στὴν πόλη τὴν ἀκάθαρτη, τὴν ἀφύσικη, τὴν θορυβώδη, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Γίνεται καχύποπτος, ἀποξενώνεται, κατρακυλᾶ στὴν ἀθεΐα. Κάτι ἀνάλογο ἰσχύει καὶ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση. Ἡ κατοχὴ γῆς, ἡ ἰδιοκτησία, τονώνει τὸ ἐθνικὸ αἴσθημα. Κομίζει στὸν ἰδιοκτήτη προσωπικὸ γόητρο, αἴσθημα ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν πατρίδα, δεσμοὺς ποὺ κινοῦν αὐτὰ τὰζωτικὰ νεῦρα τῆς ἀνθρώπινης ὑποστάσεως, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς πάλαι ποτὲ ἐργατικὲς τάξεις τῶν μεγαλουπόλεων, ὅπου ἀνθεῖ ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἡ καταπίεση. (Τὸ 1940, στὸν πόλεμο, πολέμησαν οἱ Ἕλληνες σὰν λιοντάρια, γιατί ὑπερασπίζονταν τὴν γῆ τους, τὰ καλλιεργημένα μὲ τὸν τίμιο ἱδρώτα ὑποστατικά τους. Σήμερα τί ἔχουν νὰ χάσουν;). Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν τωρινὴ οἰκονομικὴ φρίκη καὶ τὸ ἀνύπαρκτο καὶ ἐχθρικὸ κράτος, κατανοοῦμε τὸ γιατί μειώνεται ἡ φιλοπατρία. Καὶ βέβαια τὸ κακὸ ἐπιδεινώθηκε διότι καὶ ἡ γῆ, ἡ περιουσία, μὲ τὶς φοροεπιδρομές, εἶναι πλέον ἀσύμφορη.

Κλείνοντας τὶς θεολογικὲς καὶ ἐθνικὲς γενικεύσεις καὶ ἐπανερχόμενοι στὸ ἄρθρο τοῦ Ἄγγλου δημοσιογράφου, ἐπισημαίνουμε τὰ ἑξῆς: στὴν Βρετανία στοιχεῖα πρόσφατης ἔρευνας δείχνουν ὅτι ἕνα παιδὶ κάτω τῶν δώδεκα ἐτῶν ἔχει χῶρο γιὰ νὰ παίξει, παιδότοπο δηλαδή, 2,3 τ.μ., ὅσο περίπου ἕνα τραπέζι. Ἂν γινόταν ἡ ἴδια ἔρευνα στὴν Ἀθήνα, στὴν Θεσσαλονίκη ἢ καὶ στὸ Κιλκὶς εἶναι σίγουρο πὼς τὸ μερίδιο, τοῦ κάθε παιδιοῦ, μόλις θὰ τοῦ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ σταθεῖ ὄρθιο. «Οἱ Ἕλληνες», ἔλεγε ὁ Ἐγγονόπουλος, «ἔχουν γύρω τους μία σπατάλη φύσεως καὶ ἥλιου, γι' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον νὰ περάσουν δίπλα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὴν περιφρονήσουν». Σήμερα ἂν ζοῦσε κι ἔβλεπε πόσο φυλακίσαμε τὸν ἥλιο καὶ τὴν πάντερπνη φύση, πόσο «φυλακίσαμε» τὰ παιδιά μας, θὰ μιλοῦσε γιὰ ἀφροσύνη.

(Πηγή: christianvivliografia.wordpress.com*)*